

Groeningen

voor natuur in en om de stad

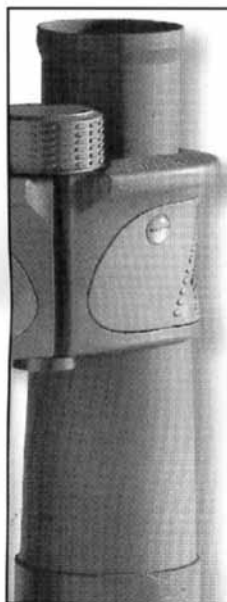
IVN GRONINGEN/HAREN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

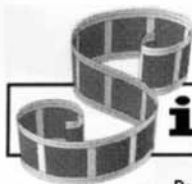
jaargang 39 nr. 2

LENTE 2015

- * Fotoservice
- * Alle grote merken
compact/reflex/digitaal
- * 80 Types verrekijkers
en telescopen op voorraad
- * Ook astronomische telescopen
- * Swift - Bynolyt - Zeiss
- * Swarovski-topdealer
- * *Vriend Stichting Het Groninger Landschap*

www.combigroningen.nl

ipkes

COMBI
PHOTO-VIDEO

Poelestraat 19 - 9711 PG Groningen
Telefoon (050) 312 86 84

OKER

Schildert natuurlijk

Yohân Bergsma

Meesterschilder

Meidoornlaan 3
9771 AN Sauwerd
tel. 050-5269734

www.ekoschilder.nl

AGENDA 2015

Zaterdag 25 april	Fietsexcursie in de Onlanden
Zaterdag 16 mei	Fietsexcursie Zuidlaardermeer
Zondag 17 mei	Publieksexcursie orchideeën in het Wanneperveen
Zondag 14 juni	Natuurkids slootexcursie
Vrijdag 31 juli t/m vrijdag 7 augustus	IVN Zomerweek 2015 in Het Groene Hart
Zaterdag 12 september	Dagexcursie planten van Schiermonnikoog
September 2015 t/m juni 2016	Vogelcursus voor gevorderden

De meest actuele informatie t.a.v. de excursies, cursussen en overige activiteiten die het IVN Groningen-Haren organiseert, is te vinden op de website:

<http://www.ivn.nl/afdeling/groningen-haren>

Foto omslag: RKW2 heeft een man gevonden. Een nijlgans. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar is het niet. Ze is uitgedroefd en/of opgevoed door een soepeend. Maar daar vertel ik een andere keer over. Deze foto is gemaakt in het Molukkenplantsoen op 9 april 2015. Foto: Ana Buren.

VOOR EEN ENERGIEZUINIGE INSTALLATIE -
GAAT U NAAR ...

- centrale verwarming
- gas- en waterleiding
- zinkwerk
- luchtverwarming
- elektrische installaties
- warmtepompen
- installatie pv-panelen
- installatie zonnecollectoren

Kieler Bocht 39
9723 JA Groningen
Rijksstraatweg 94
9752 BJ Haren

Tel. 050-5344065
Fax 050-5343757
lanting@technonet.nl

NATUURVOEDINGSWINKEL
Tel. 050 - 541 15 15
De Wiershoeck
www.beijum.nl/wiershoeck

Volledig assortiment biologische voeding:

Brood (<i>leders ochtend vers</i>)	Dikeppon
Zulvel en kaas	Dranken
Groente en fruit	Kook en snoep
Vloes en vloesvervangers	Wijnen
Droogwaren	Lichaamsverzorging
IJs	Schoonmaakmiddelen Etc. etc.

Verkooppunt **ODIN** **Groente- & Fruit-abonnement**

Op de fiets: gelegen aan het (fiets)pad door Beijum, richting Zuidwolde.
Per auto: afslag Beijum-Noord, bereikbaar via Ingang Onnemahoord, daarna links rechttoe.
Open: ma. 11.30-18.00 dl, Vm vr. 9.00-18.00 do. 9.00-20.00 za. 9.00-17.00 uur
Beijumerweg 20 (naast de schooltuin).

Wij bezorgen iedere donderdag aan huis.
Faxnummer (050) 5792097

Inhoudsopgave

Agenda 2015	3
Van de voorzitter	6
Van de redactie	8
Het verdronken land van Krol	10
Interview met Rixt Kok	14
Uilenballen pluizen	17
Stinzenplanten op een bouwplaats	19
Heemtuin deel 9	23
Stinzenplantenwandeling	27
Koeien en weidevogels	29
RKW4	31
Vogelexcursie De Braak en Friese Veen	35
Boekennieuws	38
Excursies en cursussen	40
Adressen en informatie	45

Van de voorzitter

Het was weer een leuke en leerzame avond, 9 maart in het Vinkhuys. Allereerst de ALV, waar we de jaarverslagen en financiën bespraken. De jaarverslagen geven een goede samenvatting van wat er in het afgelopen jaar is gebeurd. Terecht werden veel complimenten uitge-

*De ALV op 9 maart, waarbij Froukje Reitsma haar speldje en oorkonde krijgt ter gelegenheid van haar 25-jarig lidmaatschap.
Foto: Els van de Boomgaard*

deeld aan de verschillende werkgroepen. Daarna volgde de boeiende lezing van Rob Reintsema (Groninger Landschap) over het Hunzedal, voor een volle zaal van IVN en KNNV. Hij vertoonde een film over het prachtige natuurgebied dat inmiddels tot stand gekomen is in de omgeving Zuidlaren en deed daarna uit de doeken hoe de Hunze in de toekomst weer door en langs de stad Groningen richting Reitdiep kan stromen. Ook de gebiedsexcursie op 21 maart in het Hunzedal (omgeving Noordlaren/Drentsche Diep) was zeer geslaagd. Veel vogels, zelfs een zeearend (of was het toch een buizerd?), onverwacht veel zon en in de verte het silhouet van de stad. Dan realiseer je je wat de charme is van Groningen en Haren: een stad en dorp met zoveel natuur dichtbij. Door het oude dal van de Hunze ook door en bij de stad Groningen weer zoveel mogelijk te herstellen wordt de groene verbinding met het buitengebied versterkt.

Op de brief die we samen met andere natuurorganisaties aan Minister Schulz van Haegen hebben gestuurd over de A28 hebben we nu een antwoord gekregen. Niet van de minister zelf, maar van staatssecretaris Sharon Dijksma. Op de A28 sneuvelen veel dieren (bevers, otters, reeën, marterachtigen enz.) als ze de weg willen oversteken. Het antwoord was teleurstellend, omdat de staatssecretaris aangeeft dat de A28 tussen stad Groningen en De Punt niet behoort tot de

knelpunten die volgens een uitspraak van het Hof zouden moeten worden opgelost. En dus gaat er niets gebeuren. Samen met de andere organisaties die zijn verenigd in het overleg Stadsnatuur zullen we bespreken of er nog nadere stappen mogelijk zijn.

De gemeente Groningen heeft ons gevraagd mee te denken over de inrichting van de heemtuin in het Stadspark. Daarbij gaat het er ook om hoe we de heemtuin een meer educatieve functie kunnen geven. Gedacht wordt aan een werkgroep van IVN en KNNV die daarvoor een plan zou kunnen maken. Er zijn nog geen vastomlijnde plannen, maar het zou toch mooi zijn als we mee vorm kunnen geven aan de verdere ontwikkeling van de heemtuin. Het zal nog even duren voordat de werkgroep wordt opgestart, maar als je belangstelling hebt, laat het me dan gerust even weten.

Tenslotte: het mooie van de winter is dat de vogels naar de stad komen om voedsel te zoeken. Kortgeleden zag ik nog een grote bonte specht in de achtertuin, en ook, op de stam van de els, een boomkruiper (verschillende keren) en een boomklever. Verder zijn er de dagelijkse vogels, die mijn huisdieren zijn geworden: de tortelduiven, merels, het roodborstje, de heggemus, de kauwtjes...

In het herfstnummer van 2014 schreef ik over de 'beflijster' in mijn tuin: een vrouwtjesmerel met een groot uitgevallen witte bef. Jarenlang was zij een dagelijkse verschijning in mijn achtertuin. Ik moet helaas melden dat ik haar na verschijning van het herfstnummer niet meer heb gezien. Kennelijk is ze toch voor altijd gevlogen. Maar: elke dag word ik weer bezocht door een jonger exemplaar, ook met zo'n bef, waarschijnlijk een nazaat met dezelfde genetische kenmerken. Zo zie je maar: de natuur is sterk. Leve de lente!

Lammert Tiesinga
8 april 2015

Van de Redactie

Lente. Het jaargetij van de zoektocht naar een territorium. De grote boze wolf hield ons begin maart in de greep. Vier dagen lang werden wij allemaal even Roodkapje, de zeven geitjes, de drie biggetjes. Maar ook trokken natuurliefhebbers er moedig massaal op uit om de wolf te spotten. Trojka hier, trojka daar, ja, je ziet er veel dit jaar. De jonge wolf dwaalde door het Drents en Gronings landschap, beet om te oefenen twee schapen dood en verliet na vier dagen bij Bad Nieuweschans weer ons land.

Dieren in de Grunobuurt kregen nieuwe unieke territoria in de schoot geworpen. Ontwerper Lena van der Wal en maquettebouwer Jaap Kraayenhof realiseerden maar liefst 60 vogelhuisjes, vleermuis-

verblijven en bijenhotels voor de Grunobuurt, met een vormgeving die is geïnspireerd op de architectuur van de wijk. De huisjes zijn 'geadopteerd' door buurtbewoners die zelf de verantwoordelijkheid op zich nemen voor het onderhoud. De Vogelbescherming organiseert in de vogelweek op 19 mei een wandeling langs deze kunstroute.

Ikzelf was ook op zoek naar een nieuw territorium. Met groot succes. Ik ben deze maand verhuisd naar driehoog met uitzicht op het Noorderplantsoen, 'mijn' plantsoen. Iedere morgen word ik wakker van de Nijlganzen die luidkeels hun territorium en jongen verdedigen. Een paradijselijk stukje aarde, vindplaats van vele soorten stinzenplanten, waarover jullie in deze Groeningen van alles kunnen lezen.

Ik zie graag jullie bijdragen voor de zomereditie tegemoet.

Veel leesplezier,

Ana Buren
ivngroeningen@gmail.com

**De deadline voor het aanleveren van kopij
voor de volgende editie is 10 juli 2015**

Het Verdronken Land Van Krol

Op maandag 9 maart werd in het Vinkhuys in Groningen de algemene ledenvergadering gehouden van zowel het IVN als van het KNNV. Na het officiële gedeelte en de pauze was er voor de beide verenigingen een lezing van Rob Reintsema die als planoloog verbonden is aan het Groninger Landschap. De titel van de lezing was "De Nieuwe Hunze" en ging over de Hunze, het herstel ervan en de plannen daarvoor in de omgeving van de stad Groningen.

Op 21 maart vond hierop aansluitend een gebiedsexkursie plaats in het Hunzedal bij Noordlaren. Michel Krol, beheerder van het gebied voor het Groninger Landschap, was de begeleider. Ongeveer 18 mensen verzamelden zich om 9.00 uur op die koude, regenachtige zaterdagochtend bij het haventje van Noordlaren. Vandaar vertrokken we per auto of op de fiets naar de Oostpolder, om precies te zijn naar Palingrokerij Vos aan het Drents Diep.

Daar, op het dijkje van het Drents Diep, begint de rondleiding. We zien een drassig terrein dat Michels collega's "Het Verdrongen Land Van Krol" noemen. De Hunze heeft hier duizenden jaren gelopen. Niet steeds op precies dezelfde plaats, nu eens hier, dan weer daar. Meanders zijn in het landschap uitgesleten en op satelietfoto's nog duidelijk zichtbaar. Michel vertelt dat reeds in de middeleeuwen de loop van de Hunze is veranderd en wel door de monniken van Aduard. Zij verbeterden het afwateren naar de Waddenzee. Over de rivier werd door hen reeds turf vervoerd afkomstig uit het Bourtangter Moor, een groot hoogveenmoeras dat zich tot in Duitsland uitstrekte. Van de Romeinen hadden de monniken geleerd hoe ze bakstenen konden bakken en de turf hadden ze nodig als brandstof voor de steenovens.

Door het afvoeren van het veenmos dat heel veel water kan absorberen, kwam steeds meer water terecht in de Hunze. Tegelijkertijd werd de afvoer van water naar zee steeds moeilijker door een stijging van de zeespiegel. Een stuk land raakte hierdoor overstroomd: het Zuidlaardermeer! Dit is dus een stuk ondergelopen land. Pas na de bouw van de sluis bij Zoutkamp valt het meer niet meer droog, daarvoor gebeurde dat wel zo af en toe.

Ondertussen roepen de vogelaars in ons gezelschap wat ze zien: Tureluur, Zomertaling, Watersnip, Pijlstaart! Michel vertelt dat op deze plek zeldzame vogels voorkomen. Vorig jaar waren hier een behoorlijk aantal Geoorde Futen en de Kwak. De Roerdomp broedt hier, de Kemphaan, en de Witvleugelstern. De Grutto broedde hier niet, waarschijnlijk omdat de waterstand te hoog was. Dit jaar zal die lager zijn dus wie weet.... Hij is van mening dat je niet te veel moet ingrijpen in de natuur. Dan gebeuren er soms rampen, maar er ontstaat ook een ontwikkeling.

Het gebied wordt gepacht door zeven boeren die samenwerken met het Groninger Landschap. Zo mogen ze pas vanaf 1 juli maaien, al is dat eigenlijk nog wat aan de vroege kant. Het land wordt gebruikt om koeien te weiden en om gras te oogsten. De koeien zorgen voor structuurverschillen in het land en dus voor variatie.

Inmiddels zien we in het Drents Diep een heel bouwwerk van takkenbossen. Het is een beverburcht. In 2008 zijn er zeven bevers uitgezet en inmiddels zijn het er 70. In de zomer eten ze waterplanten en in de winter zacht hout zoals wilg en berk. Als we verder lopen komen we bij een constructie die Krol een vossenbouw noemt. Het is een hol met twee pijpen en het blijkt een methode om op vossen te jagen. Een teckel wordt in één pijp losgelaten en de vos die uit de andere pijp tevoorschijn komt, wordt neergeschoten. Dit gebeurt alleen tussen 1 december en 1 april als vossen een territorium zoeken. De vos is en blijft een geduchte predator en zo wordt getracht het aantal laag te houden. In de verte springt een kleine ree.

Ook de zeearend houdt zich hier op en iemand denkt hem te zien. Allemaal door de kijker gluren en ja... daar vliegt een grote vogel! "Ja hoor, dat is er één, een jonge!", hoor ik roepen. Permanent zijn

er één à twee volgens Michel en soms ook een visarend. We horen Kievieten en boven ons veldleeuweriken. En natuurlijk ook ganzen: brand, grauwe, grote Canadese en nijl.

Michel vindt dat het gebied zich aardig ontwikkelt. Zo is het broedsucces best hoog (65%), maar in de beoordeling van de natuurwaarde (beoordeeld als moeras) komt dat niet tot uitdrukking. Naar zijn idee wordt daarbij te veel gekeken naar aantallen van bepaalde soorten. Hij pleit voor het kijken naar het landschap als geheel.

Zo naderen we het eind van de wandeling waar toch even de twijfel in het gezelschap toeslaat: was het wel echt een zeearend die we zagen? Of was het toch een buizerd? Nog maar eens gaan kijken en dat is zeker geen straf!

Ellen Vissia

Interview met Rixt Kok

Inmiddels is het een vaste rubriek: een interview met een van onze IVN'ers. In deze Groeningen interviews interviewen we Rixt Kok van de Natuurgids. Naast haar werk bij het IVN doet zij in het dagelijks leven ook veel met de natuur. Zij is namelijk docent bij de Kinderwerktuinen in Groningen. Hier wilden wij wel iets meer over weten en daarom vroegen we Rixt het hemd van het lijf.

Paspoort

Naam:	Rixt Kok
Woonplaats:	Groningen
Burgerlijke staat:	Getrouwd en twee kinderen, 13 en 15 jaar oud
Opleiding:	Analistenschool & Scheikunde
Beroep:	Docent in de Kinderwerktuinen Groningen
Huisdieren:	Twee katten
Bij IVN sinds:	2006
Favoriet natuurgebied:	Ik heb niet een favoriet gebied, vind heel veel gebieden iets bijzonders hebben.

Hoe ben je bij IVN terecht gekomen?

In 2006 startte ik met de natuurgidsencursus van het IVN in Groningen. Tot die tijd was ik werkzaam in de milieukunde maar ik miste het contact met het werkveld. Ik deed alles op papier maar ik zag niet wat er in de praktijk daadwerkelijk gebeurde. Dat veranderde toen ik de natuurgidsencursus deed. Na de cursus ben ik begonnen als natuurgids voor het IVN.

Wat doe je op dit moment bij het IVN?

Na de cursus begon ik in de activiteitenwerkgroep, inmiddels zit ik alweer sinds 2011 bij de Natuurkids. Wij organiseren met een leuke club vrijwilligers regelmatig activiteiten in de natuur voor kinderen. Ik vind het geweldig om te doen. Je ziet dat kinderen het ontzettend leuk vinden en dat ze enthousiast zijn.

Ook de komende tijd hebben wij weer activiteiten op het programma. Zo zijn er straks weer de landelijke slootjesdagen. Deze dagen organiseren wij allerlei leuke activiteiten met zoetwater. Zo gaan we met een schepnetje de sloot in om te kijken welke diertjes daar allemaal leven.

Naast jouw werk bij het IVN ben je ook in het dagelijks leven bezig om kinderen bij de natuur te betrekken. Kun je hier iets meer over vertellen?

Ik werk inderdaad al een aantal jaren als docent bij de Kinderwerktuinen. Hier komen klassen van alles leren over het verbouwen van groente, het planten van bloemen en alles wat er bij een tuin komt kijken. Daarnaast leer ik ze ook veel over vlinders, vogels, amfibieën. Van alles en nog wat dus.

We ontvangen klassen uit groep 1 t/m 8 van verschillende scholen in Groningen. De kinderen uit groep 6 komen elke week om groente te verbouwen en mogen deze groente ook meenemen. De andere groepen komen ongeveer 4 keer per jaar naar onze tuinen.

De Kinderwerktuinen is een initiatief van de gemeente en bestaat al sinds 1965. Inmiddels hebben we vier tuinen, in Helpman, Paddepoel, Beijum en De Held. Bijna alle scholen in Groningen doen mee aan het bezoeken van de kinderwerktuinen. Ook melden zich er nog steeds nieuwe scholen aan.

Als je meer wilt weten over de Kinderwerktuinen dan kun je een kijkje nemen op de website www.groningen.nl/duurzaamheidseducatie/schooltuinen-groningen

Waarom vind je het belangrijk om kinderen bij de natuur te betrekken?
De toekomst ligt bij de kinderen. Als je hun nu al leert om natuur leuk te vinden dan kun je heel wat bereiken in de toekomst. Verder vind ik het heel erg leuk om met kinderen te werken. Ze zijn erg enthousiast!

De activiteiten van de Natuurkids worden altijd druk bezocht...
Ja dat klopt. We doen veel gevarieerde activiteiten voor kinderen die laagdrempelig zijn en niks kosten. Blijkbaar werkt dat. We hebben een actieve werkgroep met leuke ideeën en hebben inmiddels ook een hoop e-mailadressen verzameld van geïnteresseerde mensen.

Er is de laatste tijd ook een aantal werkgroepleden gestopt bij de Natuurkids dus we kunnen nog wel iemand gebruiken. Je kunt dan even mailen naar natuurkids.groningen@gmail.com

Heb jij nog tips voor ouders om kinderen bij de natuur te betrekken?
Je zou op internet bijvoorbeeld bij Scharrelkids kunnen kijken. Daar staan altijd leuke activiteiten en ideeën voor kinderen. En ga vooral lekker met je kinderen naar buiten. Kinderen laten kijken en verwonderen over de natuur is al genoeg.

En tot slot, wat is jouw mooiste natuurervaring?
Dit vind ik een moeilijke vraag. Net als dat ik geen favoriet natuurgebied heb vind ik het ook moeilijk om mijn mooiste natuurervaring te vertellen. Ik ben niet zo van de mooiste. Ik heb heel veel mooie gebieden gezien. We hebben onder andere een lange fietsreis gemaakt door de VS en Nieuw Zeeland waarbij we door prachtige natuurgebieden gekomen zijn. Maar ik kan ook heel erg genieten van natuur dicht bij huis of van het kleine vijvertje in mijn eigen tuin of de plantjes die in het voorjaar weer boven de grond komen.

Marien Bos

Uilenballen pluizen

Zondag 15 februari zou het zo ver zijn. Onze behoorlijk populaire uilenballen pluizen activiteit stond op het programma. Vóór die tijd moest er nog wel het nodige gebeuren.

Een locatie moesten we regelen, 1 telefoontje naar de Volkstuin Tuinwijk en het was geregeld. Nu hadden we nog uilenballen nodig. Mijn collegabegeleider Ina ging in Lewenborg op zoek bij de geheime ransuilenplek. Ze voelde tenminste 12 paar ransuilen ogen op zich gericht, terwijl ze driftig aan het zoeken was en genoeg ransuilen ballen vond. Kerkuilen ballen kregen we er ook nog bij.

Tijdens een gezellige maaltijd bij mij thuis hebben we daarna de puntjes op de spreekwoordelijke I gezet, en onze afspraken gemaakt. We hadden mooie placemats geregeld, met een stuk zwart, waar je de witte botjes mooi op kon zien, en aan de zijrand allerlei zoekkaartachtige plaatjes van muizen- en vogelskeletten, zodat de kinderen zelf makkelijk konden zoeken wat ze hadden gevonden. Verder hadden we 2 mooie binoculairs, pincetten, handschoenen en van die dingen te regelen.

Op de dag zelf waren we op tijd aanwezig. De mensen van Tuinwijk waren hartelijk, behulpzaam en buitengewoon gastvrij. Op het moment dat we alles klaar hadden gezet, kwamen de eerste kinderen ook al binnen. We hadden een paar meer aanmeldingen dan we eigenlijk wilden toelaten en die ook aangenomen, waardoor we

echt overvol zaten! 24 kinderen, terwijl we eigenlijk 20 als maximum hadden gesteld. Wij, als begeleiders, waren er bijna allemaal, dat scheelde zoveel, maar we hadden onze handen meer dan vol. Goede les voor de volgende keer, max. is max. sorry punt.

Ondanks dat iedereen een beetje dicht op elkaar zat en de wachtrijen voor de binoculaires soms wat opliepen, was het toch een heel geslaagde excursie. Ik heb zelf ook weer mooie dingen gezien en geleerd en enorm genoten van al die leergierige enthousiaste kinderen. Ze komen daar helemaal omdat ze daar zelf zin in hebben omdat, wat wij bedacht hebben, hen leuk lijkt om te doen! Geweldig toch!

Lijkt het je nou leuk om samen met ons ook leuke natuurexcursies voor kinderen te helpen organiseren? Laat het ons dan weten, want we kunnen nog wel wat hulp gebruiken! Bovendien vinden we nieuwe input fijn. Het kost mij ongeveer gemiddeld genomen, zo'n zes uur in de maand. We vergaderen niet gek vaak, we hebben een heel leuke club mensen, niet iedereen weet evenveel inhoudelijk van de natuur, maar de interesse is er bij iedereen; iedereen heeft zijn of eigenlijk haar gebiedje/expertise, (mannen meer dan welkom :-)) Af en toe doen we samen iets leuks zonder kinderen, met de werkgroep.

Als je zin hebt om mee te helpen, mail je ons dan?

natuurkids.groningen@gmail.com

Johanna Roede

Werkgroeplid IVN Natuurkids

Stinzenplanten op de bouwplaats.

Vorig jaar ontdekte ik naast een fietspad in De Hoogte een aantal stinzenplanten: vingerhelmbloem *Corydalis solida*. De bloemen bloeiden midden tussen het neergesmeten bouwafval van de toen nog in aanbouw zijnde flat de Cortinghborg.

Laatst daar weer gekeken en ja hoor, ze staan er nog. Zo'n 50 pollen vingerhelmbloem en nog wat kleine maagdenpalm *Vinca minor* en natuurlijk het overal aanwezige speenkruid *Ficaria verna*. Een vergeeten stukje grond naast een fietspad vol rotzooi.

Stinzenplanten en een borg. Was er niet een verhaal dat er vroeger een kasteel op De Hoogte stond. Zou dit dan een oud stuk kasteeltuin zijn?

Stinzenplanten

Een stins is het Friese woord voor steenhuis. In het Gronings worden stinzenplanten ook wel börgbloumkes genoemd. De adel die op de kastelen, borgen en steenhuisen woonde had een tuin met sierbloemen. Vanaf 1600 werd het mode om planten van ver te halen, zoals uit Zuid-Europa en Turkije. Ook later in de 18^e eeuw werden veel exotische planten naar hier gehaald voor tuinen en parken in de zogenaamde "Engelse landschapstijl" zoals te zien in het Sterrebos en het Noorderplantsoen. De planten zijn blijven bestaan en soms verwilderd.

Er bestaan ruim honderd soorten stinzenplanten. De meeste zijn voorjaarsbloeiërs met opvallende bloemen. Voorbeelden zijn: winterakoniet, vroege sterhyacint, lelietje-van-dalen, sneeuwroem.

Bekende plaatsen waar je stinzenplanten in de stad Groningen kan vinden zijn het Noorderplantsoen, het Sterrebos, Coendersborg en het Martinikerkhof.

Vingerhelmbloem

Vingerhelmbloem, ook genoemd voorjaarshelmbloem, bloeit eind maart begin april. Hij lijkt erg op zijn zusje de holwortel *Corydalis cava*. Maar zoals de naam al zegt, bij holwortel zijn de stengels en de knol hol. Vingerhelmbloem heeft een volle stengel en knol. Ook heeft vingerhelmbloem ingesneden op vingers lijkende schutblaadjes bij de bloem. De bloemen zijn vaak met het spoor omhoog gericht. Vingerhelmbloem wordt ook wel vogeltje-op-de-kruk genoemd. Als je goed kijkt lijkt de bloem daarop.

De zaden worden verspreid door mieren. De plant maakt zogenaamde mierenbroodjes. Aan de zwarte zaadjes zit een wit uitsteekseltje. Dit uitsteekseltje is het mierenbroodje, het bestaat uit olie- en vetrijke stoffen die mieren graag lusten. De mieren verslepen de zaden naar hun nest en zo wordt de plant verspreid.

Cortinghuis

De Hoogte heet niet voor niets De Hoogte. In het gebiedje in een voormalige lus van het Selwerderdiepje was vroeger een verhoging zichtbaar.

Op een kaart van 1686 was op deze plek nog sprake van het Cortingheem. Bij de bouw van de wijk de Hoogte in 1919 werden de resten van een steenhuis gevonden. Een Gronings kasteel met een toren omringd door grachten en wallen gemaakt van de opgeworpen grond uit die grachten.

Bovenop de resten van het steenhuis is de wijk De Hoogte gebouwd. De huizen zijn gebouwd naar de kasteelgedachte. Zo zijn de huizen aan de rand (Borgwal, Bedumerweg, Poortstraat en Cortinghlaan) hoog als "vestingmuur" met echte poorten als toegang. De straatnamen hebben de namen gekregen van de (waarschijnlijke) vroegere kasteelbewoners. Zoals de Hermanstraat en de Idastraat. En dan staat er nu de nieuwe flat de Cortingborg.

De witte lijn op de kadastrale minuut geeft de plaats van het voormalig Cortingheem aan (bron: www.gemeente.groningen.nl)

Zou het dan

Tja, het is erg verleidelijk om dan te concluderen dat hier vroeger de kasteeltuin was.

Waarschijnlijk slechts de rijke fantasie van een eenzame fietser. Maar het zou best kunnen. In elk geval is het wel leuk om je voor te stellen dat hier op deze wat vergeten plek, eeuwen geleden de Groningse adel compleet met pruiken en waaiers flaneerde.

Maar of het klopt. Laat dat de historici en archeologen maar uitzoeken met wetenschappelijke bewijzen.

Straks zie je niks meer van de voorjaarsbloeiers. Het zou toch jammer zijn als een of andere onverlaat de boel omspit en rozen plant in de kasteeltuin. Dus geniet er van!!

I. Velthuis

*Bronnen: website gemeente Groningen, website de Hoogte:
<http://www.opdehoogte050.nl>, Stinzenplanten in Groningen, Klaas van Nierop.*

Heemtuin Groningen deel 9: De ranonkelfamilie.

We hebben de oerbedektzadigen nu afgerond en vervolgen met de primitieve tweezaadlobbigen. Deze groep bestaat slechts uit enkele families. Allereerst de *berberis*fam. met de zuurbes (gewone berberis) als enige inheemse. Andere berberissoorten worden vaak als heg aangeplant en verwilderen soms, evenals mahonie een kenmerkende stadsplant met hulstachtig blad. Verder behoren epimedium (uit Z.O.-Europa) en voetblad (uit N.-Amerika) nog tot deze familie. Deze laatste is nog een overblijfsel van de vroeger botanische tuin.

De *ranonkelfam.* Het is moeilijk om duidelijke familiekenmerken te geven. Ze hebben evenals de rozenfam. vele meeldraden en één tot vele stampers. Speenkruid, de scherpe en de kruipende boterbloem zijn heel algemeen in Ned., maar op de heemtuin is de scherpe boterbloem vrij zeldzaam. Overige soorten op de heemtuin zijn nog de egelboterbloem, de grote boterbloem in de vijver en de gulden boterbloem (stinzenplant). Een éénjarige soort is de blaartrekkende boterbloem, een echte pionier, kan plaatselijk massaal verschijnen en wat je ook doet, het jaar erop zie je er geen een meer. De gewone waterranonkel, wel geprobeerd maar (nog) niet gelukt, jammer want ik vind het een hele leuke soort. Verder zijn er in Ned. nog een aantal vaak zeldzame soorten waterranonkel.

Grote boterbloem met watertorkruid

De dotterbloem doet het hier wel vrij goed, blijkbaar kan hij (door zijn vroege bloei) goed tegen de sterk wisselende waterstand. Winterakoniet (niet inheems, stinzenplant), staat hier nog niet veel maar wel in het Noorderplantsoen en op het Martinikerkhof.

Anemonen (ook) stinzenplanten, de bosanemoon (inheems) staat hier gelukkig nog vrij veel, her en der hebben we wat gele anemoon geplant, tussen het speenkruid valt hij niet zo op, blauwe anemoon staat hier niet. Het leverbloempje uit de Alpen met zijn lila bloei (eind maart) voordat het drielobbig blad verschijnt vind ik nog een leuke soort. Hij staat in de kruidentuin onder de eik. Blauwe monnikskap (niet inheems), giftig en gele monnikskap (foto linksonder), een zeldzame en moeilijke soort, doet het goed op de open plek. Christoffelkruid, ook wel zwarte gifbes genoemd (foto rechtsonder, witte bloem beneden, bessen boven worden zwart), in Ned. een zeldzame bosplant. Poelruit breidt zich gestaag uit, kleine ruit met heel fijn verdeeld blad. Wilde akelei heeft prachtige blauwe bloe-

Gele monnikskap

Christoffelkruid

men en is daarom pluk- en diefstalgevoelig. De éénjarige ridderspoor en het wildemanskruid willen maar niet lukken op de heemtuin. Een aparte éénjarige soort is nog de muizenstaart, groeit bij ingangen van weilanden. Het genus nieskruid met wrangwortel (zeer zeldzaam, inheems), stinkend nieskruid (verwilderd) en de welbekende kerstroos (een tuinplant) en het genus adonis, waarvan sinds begin 1900 twee soorten in Ned. zijn uitgestorven, staan hier ook (nog) niet. De bosrank behoort ook tot deze familie (zie klimplanten heemtuin deel 5)

Klaproosfam. (+ duivenkervelfam.) De klaprozen kenmerken zich door vier kroonbladen en twee kelkbladen die voor de bloei afvallen, de voormalige duivenkervelfam. heeft tweezijdig symmetrische bloemen.

Vingerhelmbloem

Holwortel

Klaprozen, ruige, grote en bleke klaproos, we hebben ze alle drie gezaaid. De slaapbol is berucht en beroemd om zijn opium en maanzaad. Stinkende gouwe breidt zich steeds meer uit, het oranje melksap helpt tegen wratten. Schijnpapaver, oranje en geel, wordt helaas veel geplukt. Gele hoornpapaver een duinplant met tot dertig centimeter lange vruchten, al vaak gezaaid doch helaas.

Gewone duivenkervel, lang geleden één keer aangetroffen op de tuin, er zijn nog twee soorten waarvan één zeer zeldzaam op de grens van Drenthe en Oost-Groningen.

Op de vorige pagina hebben we de vingerhelmbloem en hiernaast holwortel, de holwortel is in alle delen iets forser dan de vingerhelmbloem doch het duidelijkste verschil zijn de schutbladjes tussen de bloemen. Deze hebben bij de vingerhelmbloem vingertjes en zijn bij de holwortel gaaf. De vingerhelmbloem is zelden wit.

Verder staat hier nog de rankende helmbloem, een hele fijne soort en gele helmbloem staat bij mij achter op de binnenplaats, op de heemtuin wordt hij opgegeten door de konijnen.

Tot de primitieve tweezaadlobbigen behoren ook nog de *plataan-* en de *buxusfam.*, waarvan hier nog dikkemanskruid (*Pachysandra*) staat, een prima dus veelgebruikte bodembedekker, doch ik vind hem erg saai en heb hem sterk teruggedrongen.

Volgende keer gaan we verder met de geavanceerde tweezaadlobbigen: de anjerorde.

Tekst Bart, foto's Maarten.

Stinsenplantenwandeling in het Noorderplantsoen

o.l.v. Ernst Flentge
Zaterdag 4 april 2015

Anemone blanda

Bosgeelster

Holwortel

Holwortel

Scilla siberica

Sneeuw klok gevuld

Vogels en koeien

Op 12 april organiseerde de club Natuurkids een excursie bij de Buitenplaats Reitdiep van het Groninger Landschap. In het zonnetje hebben 19 kinderen van alles geleerd over koeien, mest, wormen en natuurlijk weidevogels. Onder de deskundige leiding van Rob Lindeboom en Hannelore Börger gingen ze daarna de vogels met een verrekijker bestuderen! Met een diploma op zak gingen ze weer naar huis. Hieronder het verslag van Femke, Roos en Noa.

*Johanna en Pieta
Natuurkids IVN*

We hebben vogels gespot, met verrekijkers.

En in de stal waar koeien zijn hebben we gekeken er waren ook nog een paar koeien zwanger.

En met een kaart gekeken wat voor vogels er zijn.

Met vogel spotten hebben we veel soorten vogels gezien: grutto, kievit, tureluur en de meerkoet.

Maar in de stal waren nog meer dieren: konijnen, geiten, varkens en schapen.

Femke 10 jaar, Roos 10 jaar, Noa 8 jaar.

RKW4

Dit voorjaar ben ik dus verhuisd naar het Noorderplantsoen. Daar vallen momenteel de kuikentjes van de Nijlganzen als rijpe appeltjes uit de bomen op de aarde, zacht verend op de stinzenplanten. Één nijlgans heeft dit voorjaar mijn bijzondere interesse omdat ik haar zo goed ken en intens met haar meeleeft. Dat is RKW4.

RKW4 is in 2010 geboren in het Noorderplantsoen als een van de acht jongen van het dominante nijlganzenpaar in het park: RRW0/W1YZ. In het kader van het RAS-project (Retrapping Adults for Survival, een ringproject van het Vogeltrekstation Arnhem waarin onderzoek naar de overleving van Nederlandse broedvogels wordt verricht), kreeg ze als kuiken een metalen ring aan de tibia met de code 8.016.066. Pas in 2014 kreeg ze de twee kleurringen aan de tarsus: links een rode ring met de letter K en rechts een witte met het cijfer 4; als RKW4 dus met het blote oog herkenbaar.

In het voorjaar van 2011 keerde ze terug naar het plantsoen met als territorium de noordelijke vijver aan de Ebbingestraat. Ze heeft er wel gecopuleerd (met een ongeringde man), maar niet gebroed. In de lente van 2012 kwam ze weer terug met een/de ongeringde man die werd gevangen en gekleur-ringd als RFW1. Ze heeft in dat jaar en ook in 2013 wél gebroed, maar zonder resultaat.

In 2014 deed het stel een hernieuwde poging met een nest boven in een hoge wilg bij restaurant Flinders. Tijdens het broeden stond RFW1 te waken in de top van de boom. En ja hoor, ze kúnnen het wel: begin april kregen ze zeven kuikentjes. Dit verhinderde niet dat RKW4 in een onbewaakt ogenblik copuleerde met een vreemde flie-refluiter, voor het oog van haar nieuwsgierige jongen. Één kuikentje

ging al snel dood, een ander verdronk in een afvoerrooster, maar de resterende vijf werden vliegvlug. Nadat de adulten hun slagpennen hadden geruid is de familie uitgevlogen.

Eind januari van dit jaar ontdek ik dat ze weer bij de vijver aan de Ebbingestraat zijn geland. Met een inmiddels vast clubje geïnteresseerde vogelaars (Klaas, Jan, Hilco) houden we het nijlganzengebeuren scherp in de gaten. Het ziet ernaar uit dat er nog aardig wat meer nijlganzen in het Noorderplantsoen aan het broeden zijn. Dat gaat een gevecht om de territoria worden.

RKW4 heeft haar nest hoog bovenin een wilg. Haar man post aan de overkant van het water aan de Noorderbuitensingel.

Nu is het aftellen geblazen. Nijlganzen broeden 28-30 dagen. Haar ouders RRW0 / W1YZ zijn de eerste die bij de speelweide met jonkies tevoorschijn komen. Zeven stuks, die ze fel verdedigen tegen de loslopende honden. Helaas waren wij er niet bij toen de kuikentjes zich op hoop van zegen uit het nest bovenin de boom op de aarde lieten vallen. Dat had ik zo graag gefotografeerd. Maar ik heb nog een kans

bij RKW4. We kunnen met redelijke precisie uitrekenen wanneer haar jongen het nest gaan verlaten.

Vrijdag 10 april om 13.30 uur sta ik te posten en terwijl ik de kruin van de wilg in de gaten houd, zie ik ineens dat er boven op de rug van RKW1 een heel klein kuikentje zit. Er is een jong! Ik breng Klaas, Hilco en Jan direct het heuglijke nieuws. Hilco staat een paar minuten later al met zijn filmcamera op scherp onderaan de boom. Dit zal hem niet ontglippen! Even later arriveert ook Klaas. En dan begint het wachten. Heel af en toe zien we een koppie van een kuiken. De moeder komt niet in beweging. Na een paar uur vind ik het welletjes en ga naar huis. Hilco en Klaas blijven wachten totdat het donker wordt. De volgende morgen staat Hilco er alweer om 6.00 uur bij zonsopgang met zijn filmcamera. Later voegt Klaas zich bij hem. De man RFW1 vliegt twee keer naar het nest en dan weer terug naar de overkant. Slechts één kuiken is af en toe zichtbaar. En dan ineens, zonder waarschuwing, kukelt het kuiken zonder aanmoediging naar beneden. Beide ouders vliegen er direct naartoe en herenigen zich met het jonkie in het water. Hilco: "De val van de nestrand staat er op, de landing niet, de hereniging wel. Ik moet zeggen dat het kuikentje dat ik zag vallen een behoorlijke smak maakte naar mijn idee. Dat zou nog eens een moment zijn voor een highspeed opname."

Ikzelf, onbewust van de allerlaatste ontwikkelingen, keer me nog eens lekker om in bed en wandel om 10.00 uur op mijn gemak naar de vijver. Daar zie ik verrast het stel op het eilandje met slechts één armoedig kuikentje. Even later staat de vrouw toch weer bovenop het nest, luid gakkend. Er moeten nog meer eieren zijn en de vrouw wordt verscheurd door de keuze tussen de resterende eieren en haar enige levende nakomeling.

Klaas ziet dat een kraai een uitval doet naar een van de eieren. Even later neemt de vrouw een kapot ei vanuit het nest in haar bek en laat het aan de rand van de vijver vallen. Het is een onbevucht ei, met alleen een eierdooier erin.

De man zwemt ondertussen wat ongelukkig rond met het jong piepend in zijn kielzog.

Uiteindelijk kiest RKW4 definitief voor man en kind en laat overige eieren over aan de roofzucht van kraaien en meeuwen.

We willen natuurlijk toch weten hoe het zit met de eventueel resterende eieren. Hilco zet de techniek in. Hij haalt een drone op en laat die met een camera de lucht ingaan om boven het nest te filmen. We bekijken het filmpje. Er zijn minimaal 5 eieren zichtbaar.

Dus RKW4 / RFW1 hebben minstens 7 eieren geproduceerd waarvan er slechts één is uitgekomen. Onduidelijk is of dat ene jong te vroeg is uitgekomen en aan de wandel ging omdat hij zich verveelde, of dat de resterende eieren sowieso geen levensvatbare kuikens bevatten.

RKW4 schijnt zich ondertussen met tegenzin met de situatie te hebben verzoend. Maar ik denk dat ze dit jaar nóg een poging gaat doen. Want zoals Wim Kan in 1963 al troostend zei: "Mien, je kan toch nieuwe bakken?!"

Ana Buren

IVN Vogelexcursie naar De Braak en Friese Veen

Zaterdagmorgen 28 februari

De dag begint vorstelijk. Het heeft licht gevoren, maar de zon gaat stralend op. Een knaloranje bal zet de wereld in een prachtige glans.

De vogelwerkgroep IVN Groningen-Haren heeft een excursie georganiseerd naar De Braak en Friese Veen. Naar verwachting zullen er nog wat wintergasten te vinden zijn en wie weet al wat vroege voorjaarsbewoners. Op deze laatste dag in februari heeft het voorjaar er echt zin in. Langs de Paterswoldseweg richting Eelderwolde zie ik de eerste narcissen van 2015 bloeien.

Bij de poort van De Braak zijn de ooievaars huiselijk doende op hun nest. Ze trekken zich echt niets aan van de groep van ongeveer 30

vogelliefhebbers die zich bij hun erf hebben verzameld. Ze zijn de hele winter thuis gebleven, dit is hun terrein. Ook de blauwe reigers, die massaal nesten bewonen hoog in de bomen, gedragen zich superieur ten opzichte van het klein menselijk gewemel.

Boomklevers laten zich de hele trip lang nadrukkelijk horen. Ze klinken als een klas jonge kinderen druk in hun spel. Geconcentreerd op eigen bezigheden, lekker bezig. Helaas lukt het niet om er een in beeld te krijgen. Dat lukt wel met een prachtige rode eekhoorn. Het blijkt een showmonster te zijn. Hij springt van tak tot tak, toont imposante evenwichtskunstjes, springt achteloos van de ene boom naar de andere en beperkt zich daarbij niet tot het gebruik van stevige takken. Nee, de stuntman durft van een heel dunne twijg van de ene boom naar een griezelig dunne twijg van een andere boom, met een flinke ruimte er tussen ook nog eens, te springen. Puur circus, zo is het vast ooit begonnen. En het grappige is dat de eekhoorn zich bewust lijkt van zijn bewonderend publiek. Hij blijft een hele tijd met de groep meegaan.

Allerlei vogels laten zich horen, weinigen laten zich zien. Die zitten lekker weggedoken in hun schuilplaats. Na enige tijd dringt de kou merkbaar door.

En dan, de troost: een holenduif gunt ons de gelegenheid om zich uitgebreid te laten bewonderen. Eerst hoog in de boom, dan in de holte van een boomstam bij de ingang van zijn nest. Met een futiel takje in de snavel verdwijnt hij, juist als ik denk dat ik er wel een foto van kan maken, in zijn holletje om aan zijn nest te werken.

Je hebt naast een heel scherp gehoor ook een snel reactievermogen nodig om goed mee te kunnen doen op een vogelexcursie. Over het water vliegt een ijsvogeltje. Een snel blauw lichtstreepje vliegt de rododendrons in. Hoe snel het ook gaat, het ontroert als je dat meemaakt.

Na de frustratie van alle gemiste kansen, zijn de watervogels in Friese Veen een troost. De Canadese ganzen liggen op hun dooie gemak aan de vijverrand. Bij de paarden voelen zanglijsters en grote lijsters zich op hun gemak. Ze laten zich zo uitgebreid bewonderen dat een van de pony's na verloop van tijd eens komt kijken wat die lui daar eigenlijk moeten bij hun territorium, maar de zanglijsters niet hoor. Net zo min uiteraard als alle soorten eenden. Alleen de nonnetjes zijn mateloos irritant. Ze zwemmen voortdurend uit beeld van de telescoop of duiken onder. Maar als je lang genoeg volhoudt, lukt het ze te bekijken. En wat zijn ze mooi.

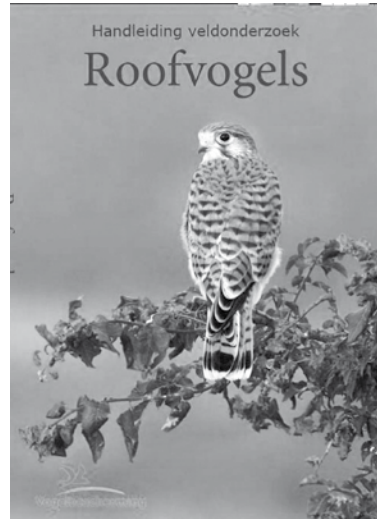
Het is puur genieten zo'n ochtend, maar je raakt wel stokverkleumd.

Jess Ludwig-Bouma

BOEKENNIEUWS

Stichting Steunfonds Natuur- en Milieueducatie

NIEUW

Oudemans: Plantaardig – Vegetatieve filosofie. Planten intelligenter dan u denkt.
Prijs €24,95/ Leden €22,50

L. Schoonhoven: Niet zonder elkaar – Bloemen en insecten.
Prijs €24,50/ Leden €22,-

Van Eekelen: Van zaaien tot oogsten. Praktijkgids voor de moestuin.
Prijs €14,95/ Leden €13,50

Van dezelfde auteur: Zaaiagenda. Complete gids voor zaaien en oogsten in de moestuin.
Prijs €29,95/ Leden €26,95

Howse: Het grote vlinderboek. Dagvlinders van Europa, nieuwe kijk op kleuren, patronen en overlevingsstrategieën. Prijs €29,95/ Leden €26,95

R. Bijlsma: Handleiding veldonderzoek roofvogels. Monitoring, nestonderzoek, leeftijdsbepaling, herkenning, voedselonderzoek, Prijs €14,95/ Leden €13,50

AFGEPRIJSD

Veldgids Exoten. I.p.v. €34,95 nu voor €19,95/Leden €17,95

H. Warwick: Gek op egels. Prijs €9,95/ Leden €8,95

S. Turnhout e.a. :Zelf de natuur in – Basisboek voor veldbiologie in Nederland.
Prijs €14,95/ Leden €12,95

BESTELLEN:

Boeken kunnen worden besteld bij: Saskia van der Burg, Eyssoniusstraat 28, 9714BS Groningen, tel. 050-5799631, e-mail SteunfondsNME@hotmail.com

CURSUSSEN EN EXCURSIES

Zaterdag 25 april: **IVN Vogelwerkgroep Fietsexcursie in de Onlanden**

Locatie en tijd: We vertrekken om 9.00 uur vanaf het Borchkwartier aan de Borchsingel 41 in Eelderwolde en zijn daar om ongeveer om 14.00 uur terug.

Extra info: We gaan in de Onlanden, het waterbergingsgebied even ten zuiden van de stad, op zoek naar water-, riet- en moerasvogels, zoals roerdomp, bruine kieken-dief, blauwborst, snor, ijsvogel en allerlei soorten eenden.

Voor meer informatie over het gebied kun je kijken op: <http://www.natuurindeonlanden.nl/index.html>

Hier zijn ook de diverse waarnemingen in het gebied te zien.

Onze telescopen gaan mee en we hebben eventueel extra verrekijkers te leen.

Neem zelf iets te eten en te drinken mee.

Voor info en opgave: hharrywesterhuis@gmail.com of 050-5260296 / 06-48938913

Zaterdag 16 mei: **IVN Vogelwerkgroep Fietsexcursie Zuidlaardermeer**

Locatie en tijd: Wij vertrekken om 9.00 uur bij het haventje in Noordlaren aan de Brink naast de kerk. De verwachte eindtijd is 15.00 uur.

Extra info: Het Zuidlaardermeergebied is onderdeel van het beekdalsysteem van de Hunze. We zullen o.a. de Oostpolder en Onnerpolder gaan bezoeken, deze liggen ten westen van het Zuidlaardermeer, parallel aan de Hondsrug tussen Haren en Noordlaren. Van oudsher zijn deze polders echte weidevogelgebieden. Door het inrichten als waterbergopslagplaats en het verhogen van de waterstand heeft het Groninger Land-

schap hier de afgelopen jaren leuke successen gehaald met bijvoorbeeld broedende witwang- en witvleugelsterns.

In de polders broeden, kieviten, grutto's, tureluurs, slobeeden, wintertalingen, veldleeuweriken, gele kwikstaarten, graspiepers en vorig jaar voor het eerst kemphanen. In de petgaten langs de Osdijk overnachten grote zilverreigers en de rietlanden langs het Zuidlaardermeer zijn een belangrijk broedbiotoop voor allerlei moerasvogels waaronder kleine karekiet en rietzanger.

Voor info en opgave: anbab@home.nl of 06-42455681.

Zondag 17 mei: **Publieksexkursie Orchideeën in het Wanneperveen**

Locatie en tijd: Wordt later bekend gemaakt.

Voor info en opgave: e.w.flentge@freeler.nl of 050-5349131. Opgave vóór 1 mei.

Zondag 14 juni : **IVN Natuurkids Slootexcursie**

Locatie en tijd: De Mikkelhorst, Klaverlaan 37, 9753 BZ Haren (ovb), 14.00-16.00 uur.

Extra info: Voor kinderen van 6 t/m 12 jaar. Je mag zelf met een schepnet waterdier-tjes vangen en kunt ze daarna van dichtbij bekijken en proberen uit te vinden hoe ze heten. Voor het eerst gebruiken we jeugdmicroscopen om ook de allerkleinste diertjes goed te bekijken. Doe mee en geef je op.

Voor info en opgave: natuurkids.groningen@gmail.com of 06-24149856.

Zaterdag 12 september: **Dagexcursie Planten van Schiermonnikoog**

Locatie en tijd: Wordt later bekend gemaakt.

Voor info en opgave: e.w.flentge@freeler.nl of 050-5349131. De opgave sluit op 1 september 2015.

September 2015 t/m juni 2016: **Vogelcursus voor gevorderden**

Locatie en tijd: Dit najaar hoopt de vogelwerkgroep weer te kunnen starten met een cursus voor gevorderden. Op dit moment kunnen we nog geen exacte data noemen omdat we nog druk bezig zijn het programma rond te krijgen, maar de opzet zal in grote lijnen als volgt zijn:

Theorieavonden op donderdagavond in het AOC-Terra aan de Hereweg, van 19.30-22.00 uur, 1x per maand, te beginnen in september 2015 t/m juni 2016 met op de zaterdag daarna een excursie.

Extra info: Het gaat om in totaal 10 lesavonden en 10 excursies. Er zullen uiteenlopende onderwerpen worden behandeld, zoals bv een bepaalde vogelsoort, een bijzonder vogelrijk gebied, migratie en vogelzang en –taal.

De avonden zullen worden verzorgd door zowel externe sprekers als leden van de vogelwerkgroep.

Houd het zomernummer van de Groeninge of de website in de gaten, daarin zal gedetailleerde informatie volgen.

LANDELIJKE IVN-ACTIVITEITEN

Vrijdag 31 juli t/m vrijdag 7 augustus: **IVN Zomerweek 2015 in Het Groene Hart**

Locatie: Kampeershoeve “Koole” te Noorden.

Extra info: Een actieve en compleet verzorgde excursieweek rond de Nieuwkoopse Plassen voor natuur- en cultuurliefhebbers vanaf 5 jaar.

Dit keer gaan we naar het Groene Hart met een verscheidenheid aan natuurgebieden, zoals De Groene Jonker, de Meyegraslanden, Ruygeborg, Lusthof de Haeck, het Jos Gemmekepad, eilandjes zoals o.a. Geitenkamp en veel meer.

Een enthousiast jeugdteam begeleidt deze week overdag de kinderen, zodat ook ouders zelf op excursie kunnen.

Wij verblijven met 60 personen op de rustieke kampeerhoeve "Koole" te Noorden aan de Nieuwkoopse Plassen met de hele week biologische maaltijden. Hier kunnen wij "ons Groene Hart ophalen" met fiets-, wandel- en vaarexcursies in de wijde omgeving en een gevarieerd avondprogramma. Er zijn binnen-slaapplaatsen en er kan weer gekampeerd worden.

Zowel binnen als buiten hebben we een mooi weids uitzicht over de landerijen en er is veel speelruimte.

Voor info en opgave: www.ivn.nl/zomerweek

Harrie Moonen, Kapelaan Koopmansplein 63, 5212NV 's Hertogenbosch, tel: 06-38106238, h.moonen3@kpnmail.nl of colettedehaas@hotmail.com

ADRESSEN EN INFORMATIE

IVN-Afdeling Groningen/Haren

Postbus 1573

9701 BN Groningen

www.ivn-groningenharen.nl of ivn.nl/afdeling/groningen-haren

e-mail: ivngroningenharen@gmail.com

Bestuur

Voorzitter: Lammert Tiesinga

la.tiesinga@gmail.com Tel: 050-3133682

Secretaris: Toeska Smit

ivngroningenharen@gmail.com

Penningmeester: Carlo Ensing

c.f.ensing@gmail.com Tel.: 06-47871101

Leden: Els vd Boomgaard, Kees van de Ven, Ernst Flentge, Gert Jan Huiskes

Ledenadministratie

Postbus 1573, 9701 BN Groningen.

E-mail: c.f.ensing@gmail.com

IBAN NL12INGB0003742937 t.n.v. IVN afd. Groningen/Haren

Contributie/administratie

Leden zijn actief betrokken bij het IVN. Zij betalen per jaar minimaal 20,50 euro, waarvan de afdeling een gedeelte afdraagt aan het landelijk bureau. Donateurs steunen het IVN en betalen minimaal 13,50 euro per jaar, dat geheel ten goede komt aan de afdeling.

Leden en donateurs ontvangen "Groeningen", en leden ontvangen tevens het landelijk tijdschrift "Mens en Natuur".

Leden, die "Mens en Natuur" niet thuis gezonden krijgen, dienen contact op te nemen met de afdelingspenningmeester.

Opgave, verhuizingen, overschrijvingen naar andere afdelingen en opzeggingen (dit laatste alleen voor 1 januari): aan de ledenadministratie van onze afdeling doorgeven. Betalingen geschieden per toegezonden acceptgiro of met internetbankieren.

Werkgroepen en coördinatoren

Vogelwerkgroep

Willy Sjaarda

willy.sjaarda@telfort.nl

Plantenwerkgroep (waarnemend)

Ernst Flentge, tel.: 050-5349131

e.w.flentge@freeler.nl

Natuur- en Milieuwerkgroep Haren

Ernst Flentge, tel.: 050-5349131

e.w.flentge@freeler.nl

Werkgroep stadsecologie

Lammert Tiesinga, tel.: 050-3133682

la.tiesinga@gmail.com

Werkgroep Natuurkids

Rixt Kok, tel.: 06-23160622

rix.t.kok@home.nl

Boekenverkoop

Saskia van der Burg

SteunfondsNME@hotmail.com

Werkgroep PR & Communicatie

Kees van de Ven, tel.: 050-4063310

prharengroningen@kpnmail.nl

Ad interim

Kopij voor de Groeningen vóór 10 juli 2015 sturen naar:
ivngroeningen@gmail.com of postbus 1573, 9701 BN Groningen

Redactie: Ana Buren

Vormgeving: Bert Holtkamp

Druk: Multa bedrijven Assen

IVN Consulentenschap Groningen

Postbus 1020, 9701 BA Groningen.

Tel: 050-3135933; e-mail: consulentenschap.groningen@ivn.nl

Vrijwilligersconsulent: Marit Stokkentreeff

IVN-Landelijk

Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam.

Tel: 020-6228115

Website: www.ivn.nl

IVN afdeling Groningen/Haren
Postbus 1573
9701 BN Groningen
Drukwerk

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas